

הכנסת העשרים וארבע

יוזם: חבר הכנסת איתמר בן גביר

פ/24/2954

הצעת חוק הרשתות החברתיות, התשפ"ב–2020

- מטרה 1. מטרת חוק זה היא להסדיר את פעילות הרשתות החברתיות באינטרנט, תוך הגנה על זכויות האזרח ועל עקרונות היסוד של המשפט הפלילי הישראלי מפני פגיעה המתרחשת ברשתות החברתיות.
- הגדרות 2. בחוק זה –
- "הסרה" – לרבות שלילת האפשרות לבצע פרסום בתשלום של תוכן;
- "חסימת משתמש" – מניעת גישתו של משתמש לרשת החברתית;
- "פרסום אסור" – פרסום המהווה עבירה לפי כל דין;
- "פרסום מעוול" – פרסום אשר מהווה עוולה אזרחית או עילה לתביעה אזרחית לפי כל דין, לרבות לפי חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה–1965¹, וחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א–1981²;
- "רשת חברתית" – שירות ברשת האינטרנט המאפשר למשתמש בו את כל אלה:
- (1) יצירת כינוי משתמש;
- (2) שיתוף תוכן עם משתמשים אחרים;
- (3) צפייה בתכנים או בחלק מהם ששותפו בין המשתמשים;
- "רשת חברתית מגבילה" – רשת חברתית המסירה תכנים או חוסמת משתמשים במקרים מסוימים ועל פי שיקול דעתה;

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 240.

² ס"ח התשמ"א, עמ' 128.

"רשת חברתית פטורה" – רשת חברתית שאינה מסירה את התכנים המתפרסמים בה, או אינה חוסמת את המשתמשים בה; לעניין זה, הסרת תוכן או חסימת משתמש בעקבות צו שניתן על ידי ערכאה שיפוטית במדינה אחרת או הסתרת תוכן מסוים ממשתמש מסוים בשל בקשתו, לא תיחשב הסרה;

"תוכן" – כל מסר שהמעביר מעוניין להעבירו לאחר או לאחרים ברשת החברתית, לרבות הודעות טקסט, הודעות קוליות וקבצי מדיה, למעט תוכן שהמשתמש ביקש להסיר.

3. חובות מפעיל רשת חברתית לעניין הסרת תכנים וחסימת משתמשים

(א) מפעיל רשת חברתית מגבילה יקבע את מדיניות ההסרה של התכנים וחסימת המשתמשים ברשת החברתית, בכפוף להוראות כל דין.

(ב) מפעיל רשת חברתית מגבילה יפרסם את מדיניות הסרת התכנים ואת מדיניות חסימת המשתמשים שקבע לפי סעיף קטן (א), בדף הבית של הרשת החברתית המגבילה, בשפה העברית; בפרסום כאמור יציין המפעיל האם הרשת החברתית היא רשת חברתית מגבילה או רשת חברתית פטורה, ויפרסם כתובת דואר אלקטרוני שתשמש לפנייה של משתמש בנוגע לפרסום אסור או מעוול.

(ג) מפעיל רשת חברתית מגבילה המסיר תוכן או חוסם משתמש מהרשת החברתית יעדכן את המשתמש שהעלה את התוכן או נחסם לגבי ההסרה או החסימה כאמור; העדכון יימסר בהודעה כתובה ומפורטת באמצעות דואר אלקטרוני או במסרון למספר הטלפון הנייד של המשתמש, המנקת את העילה להסרה, והכוללת את ההפניה לסעיף במדיניות הסרת התכנים או חסימת המשתמשים שאותו הפר המשתמש וכן פרטים בדבר האפשרות לערעור ודרכי הפנייה לשם כך בהתאם לאמור בסעיף קטן (ד).

(ד) מפעיל רשת חברתית מגבילה יאפשר פנייה אליו בדואר אלקטרוני לשם ערעור על החלטתו להסיר תוכן או לחסום משתמש מהרשת החברתית; מפעיל הרשת החברתית ישיב לפניות כאמור בשפה העברית.

4. חובות מפעיל רשת חברתית לעניין פרסום אסור

(א) רשת חברתית מגבילה תסיר פרסום אסור מהר ככל הניתן לאחר שנודע לה על הפרסום, ולא יאוחר מתום 24 שעות מהמועד שבו שקיבלה על כך הודעה בכתב כאמור בסעיף 3.

(ב) לא הסירה רשת חברתית מגבילה פרסום אסור בתוך 24 שעות מהמועד שבו קיבלה פנייה על כך, יראו את מפעיל הרשת החברתית כמי שהתכוון לפרסם פרסום אסור, אלא אם כן יוכיח כי עשה כל שביכולתו כדי להסיר את הפרסום.

5. חובות מפעיל רשת חברתית לעניין פרסום מעוול (א) התפרסם ברשת חברתית מגבילה פרסום מעוול, יראו את מפעיל הרשת החברתית המגבילה כמי שפרסם את הפרסום המעוול, אלא אם כן יוכיח כי עשה כל שביכולתו כדי להסיר את הפרסום והעביר את המידע אודות המשתמש שפרסם את הפרסום המעוול לידי הנפגע מהפרסום מיד עם קבלת פנייה בכתב.

(ב) התפרסם ברשת חברתית פטורה פרסום מעוול, האחריות לפרסום תהיה של המשתמש שהעלה את התוכן לרשת החברתית; מפעיל הרשת החברתית לא יישא באחריות לפרסום.

5. איסור הפליה הוראות חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000³, יחולו על רשת חברתית מגבילה ויראו אותה כשירות ציבורי כהגדרתו בחוק האמור.

6. סמכות מקומית על אף האמור בכל דין או הסכם, תובענה נגד מפעיל רשת חברתית יכול שתוגש בערכאה המתאימה בכל מקום בישראל.

7. נטל הראיה הוסר פרסום ברשת חברתית מגבילה ולא נשלחה הודעה למשתמש כאמור בסעיף 3(ג), חזקה שהסרת הפרסום נעשתה בניגוד למדיניות ההסרה שפרסמה הרשת החברתית המגבילה.

8. פיצוי בלא הוכחת נזק פיצוי בלא הוכחת נזק מפעיל רשת חברתית רשאי בית המשפט לפסוק, בנוסף לכל סעד אחר, פיצויים בלא הוכחת נזק בסכום שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ובלבד שעילת התביעה באחד מאלה:

(1) הסיר פרסום או חסם משתמש בניגוד למדיניות ההסרה או למדיניות החסימה שפורסמו על ידו כאמור בסעיף 3;

(2) לא הסיר פרסום אסור בתוך 24 שעות מהמועד שבו קיבל פנייה בכתב, בניגוד להוראות סעיף 4;

(3) מפעיל רשת חברתית פטורה שהסיר פרסום ללא צו של בית משפט או של רשות שיפוטית במדינה אחרת; בתביעה לפי סעיף קטן זה, תהא זו הגנה טובה אם הפרסום היה אסור או מעוול.

³ ס"ח התשס"א, עמ' 58.

9. ביצוע ותקנות שר הכלכלה והתעשייה ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

הרשתות החברתיות הפועלות באמצעות רשת האינטרנט הן כלי הביטוי המרכזי של אזרחים, מפלגות, עמותות וחברות במרחב הציבורי, ומשמשות ככלי מרכזי להעברת מסרים בין משתמשים באופן אישי או באופן קבוצתי. הרשתות החברתיות יוצרות סביבה דינמית ובינלאומית המאפשרת פרסום ושליחה של תכנים מסוגים שונים, כמעט בכל נושא. ברשתות החברתיות מושקעים תקציבי פרסום אדירים והן מהוות "לוחות מודעות" וערוץ תקשורת מרכזי בין גופים מוסדיים ומסחריים לציבור הרחב. עסקים רבים מבססים את עצמם על פעילות ברשתות החברתיות והם תלויים בהן לחלוטין.

מסיבות שונות, ביניהן הרצון למנוע תופעות פסולות כגון הקצנה חברתית, אלימות, אפליה ועוד, החלו הרשתות החברתיות ובראשן רשתות פייסבוק ו-וואטסאפ, לצנזר תכנים שונים על פי קריטריונים המשתנים מעת לעת ולחסום משתמשים לפרקי זמן או לצמיתות. אולם, במקרים רבים נדמה שהסרת התוכן וחסומות המשתמשים נעשות באופן שרירותי, מבלי שניתנת למשתמשים אפשרות להבין את הסיבה להסרה ולחסימה, וכן ללא אפשרות של ממש לערער עליהן. שיטת הסרת התכנים או החסימה איננה שקופה למשתמשים ולא ידוע אם ההחלטה על פעולה כאמור נעשתה באופן אוטומטי בידי אלגוריתם ממוחשב או לפי החלטה אנושית.

בעוד שהחברות יכולות, במצב המשפטי הנוכחי, לחסום משתמשים ולצנזר את התוכן שהם מעלים, הן אינן יכולות להיתבע בידי המשתמשים בגין פגיעה אישית וכלכלית שנגרמה עקב פעולותיהן. מצב זה של החזקת החבל משתי קצותיו בידי החברות בלתי מתקבל על הדעת ומחייב אסדרה מטעם המדינה, כדי להגן על האזרחים מפני פגיעה בלתי מוצדקת.

חשוב לציין כי כיום לשלוש הרשתות החברתיות המרכזיות – פייסבוק, וואטסאפ וטוויטר, יש מעמד דואופוליסטי והשפעה עצומה על המרחב הציבורי בכל השדות הציבוריים.

עיקרון היסוד שבבסיס הצעת החוק הוא שהסמכות של החברות לצנזר ולסנן תכנים חייבת להיות כרוכה באחריות כוללת לתכנים המפורסמים ברשת, ולאפשרות לתבוע אותן בגין פגיעה במקרה של פרסום או צנזור של תוכן כלשהו או חסימת משתמש בנסיבות שאינן מוצדקות.

הצעת החוק תאפשר לוותר על הסמכות והאחריות כאמור, כלומר תיתן מקום לרשתות חברתיות שאינן מפעילות צנזורה וסינון (למעט ביחס לפרסומים אסורים לפי דין) וממילא תפטור אותן מן הצורך לנמק פעולות אלו ולשאת בגין באחריות נזיקית.

לפיכך, מוצעת הפרדה בין רשת חברתית מגבילה המסננת תכנים או משתמשים ונדרשת לעמוד במבחנים חמורים יותר של אחריות לפרסומים המופיעים בה, ובין רשת חברתית פטורה שאיננה מסננת תכנים ולמעשה פטורה מאחריות לתכנים המתפרסמים בה. במקרה זה, האחריות תחול על המשתמשים שהעלו את התוכן.

החוק המוצע מחייב רשת חברתית מגבילה לתת מענה זמין בשפה העברית לבירור תלונות, ולמתן מענה בזמן סביר לתלונות ולבירורים בנוגע להסרת תכנים וחסימת משתמשים. בנוסף, מוצע לקבוע

בבירור כי רשת חברתית כמוה ככל שירות ציבורי, ואותם כללים החלים על כל שירות ציבורי במדינת ישראל בנוגע להפליה, יחולו על מדיניות ההסרה של תכנים וחסומים של משתמשים ועל ביצועה ברשת החברתית.

בנוסף מוצע גם לאפשר התדיינות משפטית מול הרשתות החברתיות הפועלות בישראל על פי הדין הישראלי, זאת כדי למנוע סיטואציה של חלל משפטי בו נוצרות פגיעות ללא סעד, ולאפשר פסיקת פיצוי ללא הוכחת נזק למי שנפגע מפעולות שרירותיות או לא מוצדקות של מפעילי הרשתות החברתיות. הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת עמית הלוי (פ/2426/23) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת גלית דיסטל אטבריאן וקבוצת חברי הכנסת (פ/1479/24 ; הוסרה מסדר היום ביום כ"ג באב התשפ"א (1 באוגוסט 2021)).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ח' בשבט התשפ"ב (10.01.2022)